

нагляду; визначення та задоволення інформаційних потреб користувачів статистичної інформації.

Очікуваними результатами реалізації комунікаційної політики щодо макропруденційного регулювання та нагляду є:

- а) для Національного банку України:
 - досягнення високого рівня інформаційної відкритості Національного банку України, що сприятиме зміцненню довіри суспільства до його політики;
 - покращення сприйняття банками та громадськістю заходів Національного банку України у сфері макропруденційного регулювання та нагляду;
 - підвищення ефективності рішень з питань грошово-кредитної політики та у сфері здійснення банківського регулювання та нагляду на основі якісної статистичної інформації;
 - покращення співпраці підрозділів Національного банку України у вирішенні питань, що належать до його компетенції;
 - б) для постачальників статистичної інформації:
 - посилення впливу постачальників на прийняття рішень Національним банком України у сфері розвитку статистики та організації статистичної звітності;
 - оптимізація навантаження, що пов'язане з поданням статистичної інформації до Національного банку;
 - підвищення якості статистичних продуктів Національного банку України шляхом удосконалення системи організації статистичної звітності та системи управління комунікаціями з постачальниками статистичної інформації;
 - в) для користувачів статистичної інформації:
 - задоволення інформаційних потреб користувачів статистичною інформацією, яка є адаптованою до вимог користувачів у повному обсязі та цілком відповідає їх потребам;
 - зростання обізнаності користувачів щодо діяльності Національного банку України.
- Вплив у довгостроковій перспективі полягає у досягненні цілей комунікаційної політики, що підвищить довіру суспіль-

ства до Національного банку України, посилить інституційну спроможність та покращить імідж Національного банку України, поліпшить умови проведення ефективної макропруденційної політики.

Список використаних джерел

1. Коваленко В.В. Концептуальні засади макропруденційного нагляду та регулювання банківської діяльності / В.В. Коваленко, Б.А. Дадашев // Ефективна економіка. – 2012. – №4. – Режим доступу до журналу: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=1074>.
2. Комунікаційна політика Національного банку України щодо збирання та поширення статистичної інформації та публікацій (рекомендації) / Національний банк України. – Київ, 2013. – 27 с.
3. Обзор текущих мер макропруденциальной политики за III квартал 2012 года [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: http://www.cbr.ru/analytics/fin_stab/MPP_12Q3.pdf?pid=fin_stab&sid=ITM_60103. – Департамент финансовой стабильности Банка России.
4. Правила організації статистичної звітності, що подається до Національного банку України [Електрон. ресурс]: правила, затверджені постановою правління Національного банку України від 21.04.2004 №177. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0749-04>.
5. Про Національний банк України [Електрон. ресурс]: Закон України від 20.05.99, №679-Х / Офіційний сайт ВР України. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>. – Назва з домашньої сторінки Інтернету.
6. Фінансова грамотність населення України залишає бажати кращого [Електрон. ресурс] / – Режим доступу: <http://politiko.ua/blogpost48>.
7. Щербина Т.В. Комунікаційна політика як інструмент реалізації грошово-кредитної стратегії центрального банку / Т.В. Щербина // вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2011. – №3(12). – С. 246–252.

УДК 339.922(477)

А.В. ЧЕРЕП,
д.е.н., професор,
К.І. БОБРИШЕВА,
Запорізький національний університет

Перспективи безпеки євроатлантичної інтеграції України

Досліджено перспективи розвитку майбутніх відносин України з євроатлантичним альянсом. Проаналізовано сучасні механізми партнерства Україна – НАТО та моделі дослідження стану «готовності» країни до вступу в НАТО. Запропоновано шляхи підвищення ефективності партнерських відносин Україна – НАТО.

Ключові слова: євроатлантична інтеграція, політика безпеки, національна безпека, партнерство, стратегічна концепція НАТО.

Исследованы перспективы развития будущих отношений Украины с евроатлантическим альянсом. Проанализированы современные механизмы партнерства Украина – НАТО и модели исследования состояния «готовности» страны к вступлению в НАТО. Предложены пути повышения эффективности партнерских отношений Украина – НАТО.

Ключевые слова: евроатлантическая интеграция, политика безопасности, национальная безопасность, партнерство, стратегическая концепция НАТО.

Investigated the prospects of future relations between Ukraine and the Euro–Atlantic Alliance. Analyzes the modern mechanisms of the NATO–Ukraine Partnership and research model state of «readiness» of the country to join NATO. Suggest ways to improve the effectiveness of partnerships NATO–Ukraine.

Keywords: Euro–Atlantic integration, security policy, national security, the partnership, the strategic concept of NATO.

Постановка проблеми. Сучасний зовнішньополітичний курс України щодо вступу в НАТО має на меті прагнення стати частиною найбільш дієвої системи колективної безпеки з гарантіями власної безпеки. Але певний комплекс як внутрішніх політичних причин, так і їхній вплив на зовнішній характер відносин обумовили необхідність продовжувати в нашій країні далекосяжні реформи, а головним пріоритетом політики євроатлантичної інтеграції України на найближчу перспективу має стати зміцнення позицій основних політичних сил щодо перспектив членства у НАТО.

Аналіз причин виникнення такої ситуації свідчить про те, що головним для України в найближчій перспективі є необхідність формування стратегії побудови своїх відносин з НАТО. В цьому контексті доцільно брати до уваги національні інтереси забезпечення безпеки української держави; внутрішні процеси, які відбуваються в НАТО, а також варто знаходити асиметричні варіанти двосторонніх відносин з третіми країнами. Саме ці моменти і актуалізують дослідження перспектив безпеки євроатлантичної інтеграції України.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Вітчизняні вчені та науковці вже мають вагомий напрацювання у дослідженні взаємовідносин Україна – НАТО. Серед робіт, які присвячені головним аспектам цієї проблеми, необхідно відзначити праці О. Вонсович, Л. Гайдуков, В. Гречанинов, Б. Кременецький, О. Соскін, В. Шкідченко [1–6] та ін.

У працях вище зазначених науковців досліджено питання щодо переваг вступу України в НАТО з позиції забезпечення національної безпеки; перепони на шляху євроатлантичного розвитку України та внесено конкретні пропозиції щодо трансформаційних процесів європейських структур забезпечення безпеки.

Але невирішеними залишаються питання щодо безпеки національної безпеки і євроатлантичної інтеграції України.

Метою написання *статті* є дослідження глобальних загроз сьогодення та виявлення перспектив подальшого розвитку відносин Україна – НАТО.

Завданнями дослідження є аналіз найближчих перспектив розвитку відносин Україна – НАТО та вироблення стратегії безпеки євроатлантичної інтеграції для України.

Виклад основного матеріалу. Забезпечення національної безпеки – це своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація не тільки реальних, а й потенційних загроз національним інтересам [6, с. 30].

До реальних належать глобальні загрози сьогодення: міжнародний тероризм, розповсюдження зброї масового

ураження (ЗМУ), регіональна нестабільність, вразливість інформаційних систем, унаслідок залежності від них, зрив забезпечення життєво важливими ресурсами тощо.

До потенційних – можливість будь-якого за характером тиску на Україну, який не дозволяє чи перешкоджає державі здійснювати зовнішню політику, яка відповідає її національним інтересам й яка сприяє становленню української нації як європейської. Такий тиск тягне за собою не меншу небезпеку, ніж прямі воєнні загрози, оскільки він спричиняє багатовекторний вплив на імідж держави в світі, на державні органи, на певні верстви населення тощо [6, с. 31–32].

Курс щодо забезпечення національної безпеки України через участь у системі колективної безпеки законодавчо визначений й незмінність цього курсу неодноразово науково обґрунтовано й підтверджено. Тому немає сенсу ще раз розглядати не тільки неспроможність набути Україною статусу нейтральної держави, але, що більш суттєво, неможливість його підтримання. Стратегія національної безпеки чітко визначає доцільність «приєднання України до європейської та євроатлантичної систем безпеки» [5, с. 86].

З нашого погляду, з огляду на сучасний рівень відносин Україна–НАТО, найбільш доцільним вважається продовження й поглиблення співробітництва в рамках існуючих процедур особливого партнерства, а також створення нових, більш дієвих механізмів.

Україна є вагомим контриб'ютором з безпеки альянсу через участь у чотирьох операціях НАТО: Косово, операції «Активні зусилля» у Середземному морі, Афганістані та Тренувальній місії НАТО в Іраку. З 2008 року Україна збільшила участь у Міжнародних силах сприяння безпеці і в Тренувальній місії. Надаючи таке сприяння, Україна демонструє свою налаштованість брати на себе спільну безпекову відповідальність [4].

Політичне рішення було прийнято Північноатлантичною радою НАТО 12 червня 2008 року, яким підтримано ініціативу України щодо залучення військових активів до участі в Силах реагування НАТО. Відповідно до вимог альянсу, викладених у «Дорожній карті імплементації військових рамок участі країн – партнерів у Силах реагування НАТО» (Roadmap for the military implementation of the Framework for Partners involvement in the NRF) як основний механізм підготовки та перевірки готовності сил країн–партнерів до участі у СРН, визначено Програму перевірки та зворотного зв'язку Концепції оперативних можливостей. Відтоді процес перейшов у більш практичну площину підготовки та оцінки сил і засобів.

Серед підрозділів, які представлені до бази даних НАТО для проведення відповідного планування операцій за участю Сил реагування, входять елементи військово–транспортної авіації України, національних Сил швидкого реагування, включаючи аеромобільні підрозділи та роту морської піхоти, військові кораблі «Гетьман Сагайдачний», «Тернопіль», Луцьк» та «Костянтин Ольшанський», які вже пройшли сертифікацію за стандартами НАТО. До бази даних у рамках так званої Концепції оперативних можливостей Сил реагування НАТО Укра–

їна заявила понад 20 частин і підрозділів. Вони будуть знаходитися в місцях постійної дислокації, але у разі потреби протягом стислого строку мають бути спроможними до застосування за оперативними планами альянсу [4].

Відповідно Україна отримує ширший доступ до внутрішньої інформації альянсу та до профільних професійних курсів, особливо в тому, що стосується методики оцінки оперативної спроможності сухопутного, повітряного та морського компонентів. Ця інформація, яка є зазвичай відкритою лише для членів альянсу, необхідна для України з метою підготовки та оцінки власних частин і підрозділів, які залучатимуться до дій у рамках Сил реагування НАТО.

Нами встановлено, що головна роль, призначення та склад партнерства змінюються згідно з новими реаліями часу, й отже очікувати, що країни, які вже є партнерами НАТО, повинні будуть діяти в рамках нового партнерства. Це спричинить комплексний вплив на всі сфери співробітництва, але насамперед на оборонне планування, основні напрями підготовки збройних сил, систему фінансування, проведення військових навчань і та ін.

Ми вважаємо, що активне партнерство несе по суті не менше зобов'язань у військово-політичній сфері, ніж членство в НАТО, але значно відрізняється від самого членства форматом участі з прийняття рішень.

Переміщення акцентів основної діяльності НАТО з розвитку інструментів для забезпечення колективної оборони на проведення операцій, ставить на порядок денний нові питання, що робить НАТО більш політичною організацією. Зрозуміло, що для проведення операцій необхідні боеготові та боездатні, високотехнологічно оснащені озброєні сили, але найскладніше – це прийняття рішень щодо доцільності й необхідності певної операції, а також відповідальності за її початок.

Такий процес ускладнюється через поступове знищення межі між гуманітарними операціями, операціями зі стабілізації, миротворчими місіями та веденням воєнних дій високої інтенсивності; тому дедалі складніше визначити характер дій, які потрібні в кожному конкретному випадку. Як партнер НАТО, Україна буде приймати рішення щодо участі в тій чи іншій операції лише з допомогою НАТО [2, с. 15–16]. Зокрема, країна має змогу висловити свою позицію щодо необхідності та доцільності такої операції під егідою НАТО, а також у рамках існуючої політики всередині альянсу заблокувати неприйнятні для неї дії.

Враховуючи велику практичну значимість стосунків Україна – НАТО, а також взаємну важливість продовження таких стосунків, Україні варто брати участь у всіх спільних інструментах та заходах партнерства, поступово намагаючись отримати певний вплив на процес прийняття рішень в альянсі.

Наступний чинник, який впливає на партнерські відносини, – успішність процесів, які відбуваються в середині альянсу. Передусім це спроможність НАТО успішно проводити операції та місії й широкомасштабну трансформацію союзу, що має надати таку можливість. Операції є механізмом

здійснення основної на даний час мети НАТО: забезпечення безпеки та стабільності. Однак проблема, яка перешкоджає досягненню багатонадійних результатів, полягає в недосконалості процесу щодо прийняття рішень, що обумовлює кризу трансатлантичної єдності. Для подолання цієї проблеми спрямований початок розроблення нової стратегічної концепції НАТО, яка б враховувала всі зміни, що відбулися протягом останніх 10 років: зміни до глобальної безпеки, відчуття спільної мети між союзниками, а також трансформація структур альянсу [3, с. 20–21].

На сучасній міжнародній арені на тлі неоднозначних тенденцій щодо трансатлантичних відносин очевидно відбувається зміна внутрішньої геометрії НАТО. Інтеграція Франції у військову структуру НАТО безумовно пов'язана з намаганням посилити свою роль як європейського лідера, впливати не тільки на прийняття політичних рішень в альянсі, а й на процеси планування і проведення операцій, в яких французькі підрозділи є одними з найчисленніших, й не опинитися в цьому процесі за межами Комітету оборонного планування чи Групи ядерного планування, а також прагнення посилити європейську керівну військову складову, оскільки очолити її не вдалося [2, с. 19–20]. Повна реінтеграція Франції щодо НАТО істотно вплине на відносини України з НАТО. Останнім часом чітко простежується співробітництво Франції з Німеччиною з побудови власної концепції розвитку НАТО й особливо щодо позиції стосовно України. Крім того, після зимової газової кризи помітно змінилися акценти в рішеннях НАТО.

Наукові дослідження дозволили встановити, що на даний час існують різні суперечливі моделі дослідження стану «готовності» країни до вступу в НАТО:

- вивчення загальної ситуації в країні (внутрішня політика, економічна ситуація, стан безпеки тощо);
- проведення країною–претендентом кампанії на підтримку членства в НАТО;
- стан відносин в країні між цивільними і військовими;
- стан військової реформи.

Таким чином, пропонується три окремих сфери дослідження: 1) системну трансформацію; 2) аналіз прийняття національних рішень і 3) оборонну реформу. Ці дані заповнюють прогалину, тому що НАТО, на відміну від Європейського Союзу, не публікує річних звітів про досягнення перспективних нових членів [1, с. 44].

З нашого погляду, на жаль, Україні не слід розраховувати на будь-які гарантії, що стосуються зазіхань третіх країн зробити нашу державу власною сферою впливу, не кажучи вже про такі важливі складові національної безпеки, як суверенітет та територіальна недоторканність. І це не означає, що Україна зможе забезпечувати національну безпеку самостійно. Тим паче на фоні критичного недофінансування армії, що призведе у кінцевому підсумку до втрати обороноспроможності нашої країни, загрози зменшення або навіть припинення миротворчої діяльності України знову ж таки з фінансових причин. Тож виникає питання щодо можли-

вості самостійного забезпечення національної безпеки України на сучасному етапі. З нашого погляду, вихід один: прагнути забезпечити фінансування контрактної служби в Збройних силах України і на цій основі зміцнити їх конкурентоспроможність і відповідно – національну безпеку держави.

Висновки

Головною перспективою забезпечення безпеки для нашої держави є необхідність вироблення стратегії побудови своїх відносин з НАТО. В цьому контексті доцільно брати до уваги насамперед національні інтереси Української держави, внутрішні процеси, які відбуваються в НАТО, а також необхідність знаходити варіанти двосторонніх відносин з третіми країнами.

З огляду на сьогоднішній рівень відносин з НАТО найбільш вагомим є продовження й поглиблення співробітництва в рамках існуючих процедур особливого партнерства, а також створення нових, більш дієвих механізмів співпраці. Оскільки існує величезна практична значимість стосунків України з НАТО і взаємна важливість продовження таких стосунків, Україні варто продовжувати брати участь у всіх спільних проектах та заходах партнерства, поступово намагаючись отримати певний вплив на процес прийняття рішень в євроатлантичному альянсі, хоча б стосовно тих сфер впливу, де в політичних і економічних умовах сьогодення Україна

щодо зобов'язань та відповідальності виступає на одному рівні із країнами-членами НАТО.

Список використаних джерел

1. Вонсович О. Трансформація європейських структур безпеки // Політика і час. – 2007. – №2. – С. 43–44.
2. Гайдуков Л. НАТО в українському політикумі // Університет. – 2007. – №1. – С. 15–22.
3. Гречанинов В. Європа та нові виклики безпеки // Політика і час: суспільно-політичний журнал / Міністерство закордонних справ України. – 2007. – №6. – С. 20–23.
4. Кременецький Б. Участь національних підрозділів в операціях НАТО є дуже корисною для Збройних сил України / Інтерв'ю начальника управління євроатлантичної інтеграції Генерального штабу ЗСУ генерал-майора Б. Кременецького агентству УКРІНФОРМ за підсумками Комісії Україна – НАТО на рівні начальників штабів 21.11.2008 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://ukraine-nato.ukrinform.ua/ua/news/1389/>
5. Соскін О. Хибні стереотипи щодо НАТО – перепона на шляху євроатлантичного розвитку України // Освіта та управління: науково-практичний журнал / АН Вищої школи. – 2008. – Т. 11, № 1. – С. 86–91.
6. Шкідченко В. Реформа безпеки і оборони // Політика і час. – 2006. – №12. – С. 30–32.

Л.Б. БАРАННИК,
к.е.н., доцент, Дніпропетровська державна фінансова академія

Соціалізація податків як принцип ефективного податкового регулювання в ринковій економіці

Розглядаються принципи ефективного податкового регулювання в ринковій економіці. Особливу увагу приділено такому принципу, як соціалізація податків, що означає встановлення податкового режиму для платника податку із врахуванням його соціального статусу. Наведені приклади соціалізації у сфері оподаткування в зарубіжних країнах.

Ключові слова: податок, соціалізація, соціальний захист, податкові пільги.

Рассмотрены принципы эффективного налогового регулирования в рыночной экономике. Особое внимание уделено такому принципу, как социализация налогов, что означает установление налогового режима для плательщика налога с учетом его социального статуса. Показаны примеры социализации в сфере налогообложения в зарубежных странах.

Ключевые слова: налог, социализация, социальная защита, налоговые льготы.

The article deals with the principles of effective fiscal management in a market economy. Particular attention is paid to the principle as the socialization of taxes, which means the establishment of the tax regime for the taxpayer, taking into account their social status. The examples of socialization in the taxation in foreign countries are also analyzed in the article.

Keywords: tax, socialization, social security, tax benefits.

Постановка проблеми. Формування ринкових відносин в Україні супроводжується реалізацією багатьох завдань. Серед них – створення ефективної податкової системи як однієї з визначальних складових функціонування економіки, що створює умови розвитку ринкового середовища, посилює рівень конкурентоспроможності національного виробника і дозволяє регулювати розподіл суспільного продукту серед населення з метою недопущення його збідніння.

Донедавна велися наукові дискусії з приводу кола об'єктів податкового регулювання. Нині навряд хтось стане заперечу-